

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Adami Contzen E Societate Iesv, SS. Theol. Doct.
Commentaria In Qvatvor Sancta Iesv Christi Evangelia**

Contzen, Adam

Coloniæ Agrippinæ, M.DC.XXVI

Quid Pater operetur & Christus?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-83011](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-83011)

excepto. Si enim aliquod excipimus, peccatum id esse negamus. Si Christus non exigit, vt ab omni peccato sit immunis, nec etiam Deus exigit, quædam igitur peccata Deus permittit, vt sine legis violatione fiant, si non iubet omnibus abstinere. Peccatum omne contra legem Dei est, quamuis minimum. Omne enim peccatum est a voluntate legis transgressio; omne igitur vetatur, alioqui vbi lex non est, nec peccatum est, non tamen ille ob fragilitatem abstinuit.

QVÆSTIO II.

An Christus ostendat fideles posse deficere?

§. 1. Vtinam illa verba veterum martyrum spiritus perpendentes noui fiduciarum, qui meritis blanditijs ac confidentia perdunt animas errantes. Sanus erat iustus etiam factus à Christo, monetur tamen ne iterum peccet, ne deterius aliquid ipsi eueniat, si videlicet perditâ iustitiâ, & à Deo descenderit, maioribus se malis implicet. Hortatur hac de re martyres Cyprianus Epist. 7. ad Rogatianum, &c. Hortamur tamen ne comminam fidem, per peccatoris nostri, veram circa vos simplicem charitatem, vt qui aduersarium prima hac confessione viciisti, gloriam vestram forti & perseveranti virtute tenentis. Adhuc in seculo sumus, adhuc in acie constituti, de vita nostra quotidie dimicamus, danda opera est, vt post hac iustitiâ, ad incrementa quoque veniatur, & consummatur in vobis, quod iam rudimentis felicibus esse cepistis. Parum est ad ipsam aliquid potuisse, plus est, quod ad plus esse posse seruari, sicut & fides ipsa & caritas salutaria non accepta, sed consummata vivificat. Nec statim consecutio, sed consummatio hominem Deo seruat. Dominus hoc magisterio suo docuit dicens: Ecce sanus factus es, iam noli peccare, ne quid tibi deterius fiat. Puta hoc illum & confessori suo dicere: Ecce confessor factus es, iam noli peccare, ne quid tibi deterius fiat. Salomon denique & Saul, & ceteri multi quamdiu in vijs Domini ambulauerunt, datam sibi gratiam tenere potuerunt: recedente ab ijs disciplina Dominica, recessit & gratia. Perseuerandum nobis est in arcto & in angusto iungere laudis & glorie: & cum quiete & humilitate, & honorum morum tranquillitas Christianis omnibus congruat, secundum Domini vocem, qui neminem alium respicit, nisi humilem, & quietum, & timentem sermones suos, tum magis hoc obseruare & implere confessoris oportet, qui exemplum facti estis ceteris fratribus, ad quorum mores omnium vita & actus debet prouocari. Quam graphicè fidem Christianorum sanctissimi martyr depingit, cui nemo respondet: iustum me credo, me non posse deficere confido. Sed cum timore salutem operabantur. Et lib. de Discipl. & Habitu Virg. Gorficemus & portemus Deum puro & mundo corpore & obseruatione meliore, & qui per sanguinem Christi Domini nostri redempti sumus, per omnia seruitutis obsequia redemptoris imperio pareamus, demusque operam, ne quid immundum & profanum templo Dei inferatur, ne offensus sedem quam inhabitat, derelinquat. Sospitantis Demoni verba sunt & docentis, curantis pariter & monentis: Ecce, inquit, sanus factus es, iam noli peccare, ne quid tibi deterius fiat.

§. 2. Cur enim dubium est hominem sanatum, obediætem, etiam templum obeuætem, & orantem iam sanatum & liberum fuisse à peccatis? Si enim in illis hæreret, de penitentiâ admonerentur: nunc solum de cautione in futurum sermo est. Nec enim ob præterita puniendus erat, remissa igitur illa fuerunt; non tamen ex Caluini norma Dominus eum hortatur, nec dicit: omnia remissa, nullum imputabitur, sed si pecces, deterius aliquid conringet, quam id quod annos; §. subtrahit.

Syrus addit מְקַבְּלִים Menkabim, à principio, vbi subaudiendum est quam, alioqui sensus non est, crediderim ex margine irrepisse. Sed vt ad rem redeam. Paradoxon appellant omnes Remonstrantes in Belgio, cum dicunt eos qui fidem habent, nunquam deficere, & eos qui deficiunt nunquam habuisse. Vide Artic. 5. de perseuerantia, in errore collationum.

Contra impiam horum securitatem clamat Augustin. lib. de fide & operibus: Quantum atinet igitur ad doctrinam salubrem veritatis, ne cuiquam mortis, & peccato perniciosissima securitas detur, vel etiam pestilentiosissima tribuatur auctoritas, iste curationis ordo est, vt baptizandi credant in Deum Patrem & Filium & Spiritum sanctum, eo ritu quo Symbolum traditur. & à mortuis operibus agant penitentiam, omniumque se omnino præcitorum remissionem in baptismo accepturos esse non dubitent: non vt peccare liceat, sed vt peccasse non noceat, vt sit facti remissio, non permissio faciendi. Tunc verè dici potest, etiam spiritualiter, Ecce sanus factus es, iam noli peccare: quod Dominus de corporali sanitate illo dixit, quoniam sciebat ei quem saluum fecerat, meritis peccatorum, illum etiam carnis accidisse languorem. Itaque autem & homini, qui & baptizandus adulter ingreditur, & baptizatus adulter egreditur, miror quomodo dici existiment, Ecce sanus factus es. Quis enim grauis & exitiabilis morbus erit, si adulterium sanitas erit? Prudenter monet S. Basilius Dei iudicium metuendum, ne si misericordia contemnatur, deteriora fiant omnia. ὁ πῦρ τοῦ κατὰ φύσιν κρημάτων Θεοῦ, ἀλλὰ φεβούμενοι, καὶ μὴ τὰς αὐτίμα καὶ τὴν ἀντιπροδοσὸν ἔχον. Moral. Reg. II. cap. I. quod nequaquam committens oportet iudicia Dei potius, maiorem in modum metuere, licet ea confesum debita pena non subsequatur.

Securis as pestilens.

Itaque plurimum eius sententia distat à fiduciariorum. §. 3. Peccata verò morborum cohortem trahunt. Ioram Rex Iudæ expertus est. 2. Paralip. cap. 21. v. 12. Allata sunt autem ei iura ab Elia Propheta, in quibus scriptum erat: Hec dicit Dominus Deus David patris tui, quoniam non ambulasti in vijs Iosaphat patris tui, & in vijs Asarephad Iudæ, sed inuestisti per iter regum Israel, & fornicari fecisti Iudam, & habitatores Ierusalem, imitatus fornicationem Domus Achab; insuper & fratres tuos, domum patris tui, meliores te occidisti: Ecce Dominus percussit te plaga magna cum populo tuo, & filijs & vxoribus tuis, vniuersaque substantia tua, tu autem egrotabis pessimo languore vteri tui, donec egrediamur vitalia tua paulatim per singulos dies. Grauiora autem supplicia sibi attrahunt illi, qui leuioribus admoniti pœnis non emendantur. Qui enim astra seis & astra duros insensati non faciliè percillantur, atrocioribus plagis aut corriguntur, aut conteruntur.

Morbis pœnam non ambulasti in vijs Iosaphat patris tui, & in vijs Asarephad Iudæ, sed inuestisti per iter regum Israel, & fornicari fecisti Iudam, & habitatores Ierusalem, imitatus fornicationem Domus Achab; insuper & fratres tuos, domum patris tui, meliores te occidisti: Ecce Dominus percussit te plaga magna cum populo tuo, & filijs & vxoribus tuis, vniuersaque substantia tua, tu autem egrotabis pessimo languore vteri tui, donec egrediamur vitalia tua paulatim per singulos dies. Grauiora autem supplicia sibi attrahunt illi, qui leuioribus admoniti pœnis non emendantur. Qui enim astra seis & astra duros insensati non faciliè percillantur, atrocioribus plagis aut corriguntur, aut conteruntur.

Morbi autem corporum vitiatorum animi comitatus sunt, & satellitium, quo miseri stipantur, ne per omnia vitijs seruiant simul etiam futurorum suppliciorum indices, & in reprobis inchoationes quædam, & præludia. Parum enim ab inferis distat, impius & æger.

VERSUS 17.

Jesus autem respondit eis: Pater meus usque modo operatur, & ego operor.

QVÆSTIO I.

Quid Pater operetur & Christus?

§. 1. Iudæi Christum tanquã Sabbati violatoris sanctitatis & religionis simulatione persequebantur. Deū die septimo quieuisse, Christū operari sanando, & opera præcipere sanatis, Calumniam Christum re-

torquet,

Comptat-
oventi no-
stram Deum
requirit.

Christus
etiam

Deus etiam torquet. Deum quidem die septima quiescisse, in-
 terim tamen & illo die & toto insequenti tempore
 operatur operatum; atque etiam operari vsque modo eos dicit.
 Vsq; in diem Sabbati, adeoque ipso die Sabbati. Sy-
 rus *חַדְמָא לְהַשְׁבָּחָה* Chadma lehascha, vsque ad nunc ope-
 ratur; hoc est, ad præsens vsque tempus. Quamuis
 enim nouas rerum species non crearet die septimo, ea
 tamen quæ prodixit, conseruat, gubernat, eorum
 actionibus interest, eas ordinat, dirigit, simul opera-
 tur die Sabbati. Nullum enim momentum, quo non
 æterni numeris beneficentiæ atq; energia in res crea-
 tas sese exerat. Cum igitur solem suum oriri faciat,
 super bonos & malos, etiam die Sabbati, nec ab omni
 operum genere cessat, sed tantum verito; ut nec De-
 us die septimo ab omni opere abstinet, sed à nouo
 creando. Se igitur & patrem confert, patrem opera-
 ri, seq; pariter factum esse die Sabbati fatetur, at De-
 us multos sanat, & homines curat etiam iumenta die
 Sabbati. Nec tanti erat laboris, vt non posset graba-
 tum ferre die Sabbati; nec enim hæere ibi eum oport-
 tebat, nec grabatum relinquere.

Nec pluitis erat ferre grabatum, quam pabu-
 lum ferre iumentis, ita Cyrill. lib. 2. cap. 134. Quoniam
 filius eiusdem nature cum patre est, nec aliud præter illum,
 quantum ad identitatem substantiæ pertinet, idcirco alia
 quam pater velit, velle non potest. Ipse enim viuens consilium
 atq; virtus patris subsistens est, ac idcirco vniuersa operatur cum
 patre. Vt igitur iratos sibi propter Sabbatum reconciliaret,
 Pater meus inquit operatur vsq; modo & ego operor. Si credi-
 tis, inquit, nutu & voluntate opificis Dei, Sabbati quoq; die
 omnia gubernari, ac solum quidem viri, fontes fluere, plantas
 & terris promittere, ignem vsui hominum etiam die Sabbati
 feruire, cur temere atque imperiè accusatis eum, per quem o-
 mnia pater operatur: Omnia enim Deus pater non aliter quam
 per virtutem & sapientiam suam, qui filius eius est, peragit:
 propterea, inquit, & ego operor.

§. 2. Quamuis autem hæc verissima sint mihi ta-
 men alio die Christus videtur ad ipsa miracula, quæ
 in probatica exhibebantur. Non enim offendeban-
 tur duraxat lecti gestatione, sed multa morborum
 depullione Sabbati facta. Hinc obseruant an Sab-
 bato curare, hinc ita Archisynagogi, quod Sabbatis
 venientes, vt lanarentur, at Christus se facto patris tu-
 etur, qui misso Angelo sanabat eum, qui primus de-
 scenderat in aquam etiam die Sabbati. Cum igitur
 Dei beneficio non offenderentur, sed in suis festis
 Sabbatisq; grata haberent, pari modo de Christi mi-
 raculis iudicandum erat.

§. 3. A suis operibus feriari homines lex imperat,
 de sacris, & diuinis nihil præcipit: itaque circumci-
 dunt Sabbato, & sacrificant, non violando, sed im-
 plendo legem: multò magis sanitas diuinitus colla-
 ta, opus erat Dei, non hominis: lecti verò gestatio e-
 odem pertinebat, & signum erat, approbatioq; diui-
 næ præsentiae, ac beneficentiæ, non opus seruile, lege
 Sabbaticæ prohibitum, vt supra dixi.

§. 4. Firmissimum hoc diuinitatis argumentum
 putat Athanasius de sanctissima nostra Deipara: Si-
 quidem communem eiusdem, & vnius prudentis opera-
 tionisq; pro se ferens, ad hunc modum loquitur. Pater, in-
 quit, vsquedum operatur, & ego operor. Non enim
 per aliam prouidentiam Pater, per aliam Filius, sed per vnam
 eandemq; substantialem Deitatis efficaciam operatur. Quin
 etiam lib. 3. contra Arrianos ostendit non esse Filium
 creaturam. Ecce enim iam subsistente filio, ipse Pater ope-
 rari conspicitur, vt à Domino nostro dictum fuit: Pater me-
 us vsque nunc operatur, & ego operor. Si igitur se-
 cundum vos idcirco conditus est Filius, vt cetera, vbi ipse iam
 creatus erat, crearet, & Pater tamen post editum Filium ope-
 retur, oculo superuacuaque fuerit Filij istius in verum naru-
 ra introductio. Nam cur aliqui, quum condere hanc re-

rum vniuersis fabricam vellet, mediatorem conquisi-
 set, quasi eius voluntas non satis potens sit ad ea constituen-
 da, quæ ipsi placuerint? quum tamen inquit scriptura:
 Omnia quæ voluit fecit: voluntatem eius quis est
 qui resistit? Ecce tibi voluntatem patrem sufficientemque ad
 vniuersitatis architecturam. Superuacua ergo hæc ita
 mediatoris vsus. Nam illud exemplum vestrum de Moyse, &
 Sole, & Luna, iam ostensum est frivolum esse. Illud quoque
 vos denudè redarguet: si Deus volens creaturam naturam pro-
 ducere, ac super eare deliberans, Filium in eo vsu procrearet,
 pro vestra opinione, vt per eum nos edificaret: ammadorite,
 quam audax sit impietas in vestra verbis: primum quia
 appareret Filium propter nos, non nos propter filium condi-
 tos esse. Non enim, nos eius causa creati fuimus, sed ille
 nostri: adeo vt ipse nobis, non nos illi gratiam debeamus,
 quemadmodum mulier viro. Non enim, inquit scriptura,
 vir creatus est propter mulierem, sed contra, mulier
 propter virum. Et clarius paulò ante: Eram enim, in-
 quit, apud eum omnia concinnans: & Pater meus
 vsque nunc operatur, & ego operor. Illud autem (vt
 quæ nunc) significat eum æternaliter in patre existere. Ra-
 tionis enim (sue verbi proprium est, operari opera Patris, &
 non esse extra eum. Si autem quæ Pater operatur, eadem &
 Filius operatur: & quæ Filius creat, ea sunt Patris crea-
 ta, & tamen Patris Filium, opus creaturamque conferri
 sequitur vt aut ipse seipsum operetur & creat: quantum ad
 quæ operatur Pater, ea sunt & Filij opera, quod ad
 fuerit, & impossibile, aut vt dicitur creat & operatur opera Pa-
 tris, ipse non fuerit opus aut creatura, ne ipse à Deo rem
 cuiusque effectus in rebus creando reperitur idcirco. Quo-
 modo enim: si secundum vos ex non entibus exiit, potest
 non entia: vt entia sint, condere aique architectura. Quæ
 si, quamuis creatura sit creatura, tamen eum condere vellet,
 idem in omnibus rebus creatis intelligendum erit, vt & ipse se
 create possit. Quod si id à vobis admittatur, qui vsus est
 verbi, quum possum inferiora à superioribus procedi: aut
 quomodo singula, quum fuerit in initio rerum autare possi-
 dent vocem Dei. Ad hoc & officiare, si eo modo condemur:
 Sed neque scriptum est neque possibile est. Eorum enim quæ
 creantur, nullum est sui causa efficiens: omnia dependunt per
 Verbum effectus sunt, neque illud operatum suum omnia, si
 ipsum ex numero ope um aut rerum conditatum suum esse
 enim vel angeli quicquam creare possent, quibus & ipsi sunt
 creatura, quamuis in diuersa sententia valentibus, Mar-
 tion, & Basilides eant, & vos vna cum ipse, vt affertur creat &
 amulatores.

§. 5. Athanasius in hunc modum lib. 1. contra Ari-
 anos dilertit. Cum enim secundum substantiam Patris,
 Patri sit similis, nullo pacto cordatus esse potest, sed caritatem
 permansit, vt ipse quoque prolocutus est. Pater meus etiam
 num operatur, & ego operor, ita quoque homo factus
 & carnem gestans, ne essario creati hinc dicitur, & omnia
 quæ sunt carnis propria: quantum cunctis Iudicis istis cau-
 ponis vnum aq; misceant, humilitantes Verbum verbiq;
 Deitatem, dum eam subij. tantis ipsi opinio: quæ de rebus cre-
 atis concipiuntur.

Arium Christo imputantem ignorantiam, Atha-
 nadius ex conditum rerum refutat, Si enim omnia con-
 didit, exitum ignorare non potest. Filius igitur Dei
 qui omnia cum non essent, ad essentiam produxit & coaptat
 inter se elementa ista, qui prouident a munitione hacten-
 us regit & gubernat, quemadmodum ipse Dominus locu-
 tus est, Pater meus hucusque operatur, & ego ope-
 ror: ignorat scilicet, quando consummatus sit, quod ipse
 edificat?

§. 6. Quomodo cesset, quomodo operetur Deus,
 explicat Augustinus lib. contra Adimandum capit. 1.
 Manichei enim loca duo committebant, alterum
 veteris, alterum noui testamenti: Deo quod scriptum
 est: Et consummatus Deus die sexto omnia opera sua que
 fecit,

ADAMI
 112
 + Evangelium
 C. VI
 13

Angelus et-
 iam Sabba-
 to sanabat
 in piscina.

Vna patris
 & filij est
 substantia.

Christus

Christus

fecit. Et in spiritu requieuit ab omnibus operibus eisdem quae fecerat. Hinc etiam loco Marichai calumniam mouent & dicunt, quod in Testamento aduersari, quod in Genesi scriptum est, Dominus septimo die requieuit ab omnibus operibus suis quae fecit, quoniam Dominus in Euangelio dicit: Pater meus usque nunc operatur. Quod nullo modo contrarium est, Dominus enim Iudeorum refellit errorem, qui putabant Deum sic requieuisse die septimo ut ex illo prorsus operaretur. Requieuit autem ab omnibus operibus suis quae fecit ut iam vltima non faceret mundum cum omnibus quae in eo sunt: non tamen ut etiam à mundi administratione requiesceret. Non enim scriptum est, requieuit Deus ab omnibus operibus suis, ut deinceps non operaretur, sed scriptum est, Requieuit ab omnibus operibus suis quae fecit: ut deinde non in faciendo mundo, à quo opere post perfectam omnem cessauerat, sed in administrando operaretur, in quo opere eum esse Dominus intinuit. Nec illa requies, quasi post laborem Deum paulatim quassisset, sed ab instituendis rerum naturis post earum veritatem perfectionem cessasse significat, quam usque adhuc in administrandis operatur. Sabbati autem obseruationes non intelligebant Iudaei, qui putabant ab eis etiam operibus, quae ad salutem hominum valent, oportere cessari. Vnde illos Dominus etiam aliis locis de boue qui in putrum cecidit, & iame no, quod soluendum est, ut ad aquam ducatur, mystica comparat one redarguit. Sabbatum autem non repudiatum: sed intellectum à Christianis destitit quidem carnaliter obseruari, sed spiritualiter retinetur à sanctis qui intelligunt vocem Domini vocantis ad requiem, & dicentis: Venite ad me qui laboratis, & ego vos reficiam. Tollite iugum meum super vos, & discite à me, quia mitis sum & humilis corde, & inuenietis requiem animabus vestris: iugum enim meum suauis est, & sarcina mea leuis est.

§. 7. Exploditur etiam eorum error, qui Dei in ream efficientiam concursum negant. Aug. de Genesi ad litteram lib. 5. c. 20. Iam nunc ergo discernamus opera Dei, quae usque nunc operatur, ab illis operibus à quibus in die septimo requieuit. Sunt enim qui arbitrantur tantummodo mandatum ipsum factum à Deo, caetera iam fieri ab ipso mundo, sicut ille ordinauit & iussit, Deum autem ipsum nihil operari. Contra quos profertur illa sententia Domini: Pater meus usque nunc operatur. Et ne quisquam putaret apud se illam aliquid operari, non in hoc mundo: Pater in me manens, inquit, facit opera sua: & sicut Pater suscitatur mortuos, & viuificat, sic & filius quos vult viuificat. Deinde quia non solum magna atque praecipua, verum etiam ista terrena & extrema ipse operatur, ita dicit Apostolus: Stulte, tu quod feminas non viuificatur, nisi prius moriatur. Es quod feminas, non corpus quod futurum est, feminas, sed nudum & animum ferè tritici, aut alius ceterorum: Deus autem dat illi corpus quomodo voluerit, & vni cuique feminum proprium corpus.

VERSUS 18.

Propterea ergo magis querebant eum Iudaei interficere: quia non solum soluebat Sabbatum, sed & patrem suum dicebat Deum, aequalem se faciens Deo.

QUESTIO I.

Qua ratione se filium Dei dixerit?

§. 1. Vltimum naturalem, patri aequalem, Filium enim eiusdem cum patre naturae esse necesse est, ut Cyrillus lib. 17. Theof. Ambros. lib. 2. de fide cap. 1. caeterique patres contra Arianos demonstrant.

Syriaca locutio difficilior apparet, eius dialecti ignaro. *אמר אלהים אליו ואלהים אחר* אמר אלהים אליו ואלהים אחר. Ella aph de. bal elacha abubi abubhi amar haau. Sed etiam quod super Deo, pater suus esset, fuisse dicens. Hoc est, quod de Deo dixisset patrem suum esse, & aequans esset se Deo, nam *אמר אלהים אליו ואלהים אחר* *אמר אלהים אליו ואלהים אחר* *אמר אלהים אליו ואלהים אחר*. Graecus textus significanter habet, *αὐτὸς ἐστὶν ὁ υἱός*, nempe singulari modo filius est natiuus & coequalis, cuius pater ille sit proprius, aeterna generatione, non creatione, quae ratione est communis omnium pater.

Filius patri aequalis

§. 2. Dupliciter interpretantur sententiam de aequalitate Dei. Quidam enim Ioannis Euangelista verba esse arbitrantur, quod si sequamur iniunctum argumentum contra Iudaeos & Arianos suppeditatur de filij & patris aequalitate. Sic Athanasius & Chrysostomus interpretantur. Non dixit dicens sed faciens, non enim verbotenus sed frequentius operibus se Deo aequalem ostenderit. Sic etiam Hilarius lib. 7. de Trinit. Non nunc Iudeorum sermo inquit ab his dictis refertur, expositio potius haec Euangelista est, causam demonstrans cur Dominum interficere Iudaei vellent.

Atque ita reuera est. Nam Ioannes ait eum se Deo aequalem fecisse, non dicit Iudeos questos esse. Quod si in Iudeorum personam locutus fuisset, eosque errate iudicasset, hoc ipsum monuisset: ita Augustinus & Chrysostomus. Si enim aliter sensisset inquit Chrysostomus, sed Iudaei sic perperam intellexissent, falsam correxissent opinionem, neque id Euangelista silentio praetermisisset. Vt cum videret verba illa: Soluite templum hoc, & in tribus diebus ex isto aedificabitur, aliter à Christo dicta, hoc est, hac carne sua, aliter à Iudeis intellecta, de suo videlicet templo, illorum corrigens susceptionem Euangelista subiunxit; Hoc autem dicebat de templo corporis sui. Hilarius: Respondens enim Dominus ad Iudeos, quod eum interficere ob hoc magis vellent, quia patrem suum dicens Deum aequalem se Deo fecisset: omne sacramentum fidei nostra, dum impijs eorum motibus contradicit, exposuit. Dixit enim superius, cum paralytico curato violati Sabbati reus, etiam mortis iudicio constitueretur: Pater meus usque adhuc operatur, & ego operor. Et hinc omnis accendebatur inuidia, quod se Deo exaequasset, patris nominis usurpatione. Volens itaque & naturam suam confirmare, & naturam virtutem profiteri, ait: Non potest quicquam à se facere filius, nisi quod viderit patrem facientem. Exordium responsionis, aduersus Iudeorum impium motum, per quem usque ad voluntatem inferendae mortis exagitabantur, aptatum est. Nam ad violati Sabbati obiectum sibi reatum dixerat: Pater meus usque adhuc operatur, & ego operor: ut usurpasse hoc ex auctoritate intelligeretur exempli, significans tamen hoc quod ipse ageret, patris esse opus intelligentium, qui ipse in se operaretur operante. Quo ostendit ex opere eodem, eandem naturam. Et Augustinus etiam Arianos merito reprehendit tractat. 17. in Ioan. Ecce intelligunt Iudaei, quod non intelligunt Arianus. Arianus quippe inaequalem patri filium dicit, & inde heresis pulsatur Ecclesiam. Ecce ipsi caci, ipsi interfectores Christi intellexerunt tamen verba Christi: Non eum intellexerunt esse Christum, nec eum intellexerunt filium Dei: sed tamen intellexerunt in illis verbis, quia talis commendaretur filius Dei, qui aequalis esset Deo. Quis erat, nesciebant: talem tamen predicari agnoscebant, quia patrem suum dicebant Deum, aequalem se faciens Deo. Non erat ergo aequalis Deo? Non ipse se faciebat aequalem, sed ille illum genuerat aequalem. Si seipsum faceret aequalem Deo, caderet per rapinam. Qui enim se voluit aequalem facere Deo cum non esset, cecidit, & ex Angelo factus est Diabolus: & hanc superbiam homini propinquit, vnde ipse dicitur est.

§. 3. Porro quod ait à se facere: duos potest habere sensus. Suam virtute facere & solam suam voluntate sine patris